

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ СЕМАНТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Кузло Н. М.

Національний університет водного господарства і природокористування (м. Рівне)

Актуальність нашого дослідження зумовлюється відсутністю в друкованих методичних посібниках та підручниках системного підходу до всебічного формування таких компонентів лінгвістичної компетенції як семантична компетенція, а отже необхідністю комплексного аналізу тематичних циклів відібраних посібників з англійської мови для студентів будівельних спеціальностей з метою визначення оптимального відбору і поєднання вправ для студентів згаданої спеціальності.

Головними критеріями аналізу вправ є критерії комунікативно-орієнтованої методики формування лінгвістичної компетенції, представлені в статті Биркун Л.В та Кузло Н.М, тобто три критерії семантичної компетенції, які залежать від її компонентів, а саме від лексико-семантичної компетенції (розуміння слова з контексту та створення для слова відповідного контексту, розуміння і використання внутрішньо лексичних зв'язків, відношення типу "частина-ціле", компонентний аналіз та еквівалентність при перекладі), від граматико-семантичної (розуміння і використання значення граматичних елементів, категорій, класів, структур, процесів та відношень), від прагматико-семантичної компетенції (розуміння і використання логічних зв'язків) [2, с.38-45].

В даній статті ми проаналізували специфіку формування семантичної компетенції стосовно відбору вправ у тематичних циклах посібників та збірників текстів і завдань з англійської мови для майбутніх інженерів-будівельників. Для аналізу відібрано дванадцять навчальних публікацій, які з етичних причин закодовані літерами А, Б, В, Г, Д, Е, Є, Ж, З, И, І, Ї. Ми обрали по два тематичні цикли "Будівельні матеріали" та "Будівельні професії" у кожному з шести видань за винятком навчальних публікацій Б, З, И, Ї, які включають лише тематичний цикл "Будівельні матеріали". Дані тематичні цикли є найпоширенішими і теми та тексти, які найчастіше розглядаються на заняттях англійської мови систематизуються під вище зазначеними назвами.

Перш за все, ми визначили скільки саме відсотків становлять наявні у навчальних виданнях вправи на семантичну компетенції за окремими визначеними критеріями комунікативно-орієнтованої методики формування лінгвістичної компетенції від загальної кількості вправ на формування лінгвістичної компетенції у тематичних циклах "Будівельні матеріали" та "Будівельні професії". Також ми порівняли кількість вправ у даних циклах на формування семантичної компетенції.

Для аналізу були відібрані вправи на розуміння слова з контексту та створення для слова відповідного контексту та розуміння і використання внутрішньолексичних зв'язків, таких як синоніми, антоніми, відношення типу «частина-ціле», компонентний аналіз та еквівалентність при перекладі: 1. А 52% II. прочитайте і перекладіть наступні (розділ 3, ст.30); 2. А 25% перекладіть наступні речення на російську (розділ 2, ст.22); 1.Б 24% перекладіть письмово із словником (розділ 3, ст.29); 1.В 26% оберіть найкращий заголовок українською мовою, який виражає головну ідею тексту (урок 10, ст.75); 2. В 41% прочитайте інтернаціональні слова і дайте їх українські еквіваленти (розділ 1, ст.23); 1. Г 16 % читаючи статті про будівельні матеріали виписуйте необхідні факти в таблицю (розділ 4, ст.56); 1.Д 38% 1. перекладіть наступні слова і словосполучення на українську (розділ 7, ст.110); 2.Д 33% ;5.перекладіть текст на українську мову (розділ 5, ст.90); 1.Е 28% 2. підберіть синоніми із двох колонок (розділ 1, ст.9); 1.Е 28% В. підсумуйте інформацію із текстів А, В і заповніть наступну таблицю (розділ 1, ст.13); 2.Е 30% проаналізуйте головні питання і порівняйте три підрозділи інженерії і заповніть таблицю (розділ 1, ст.14); 2.Ж 4% (розділ 1, ст.11) Назвіть слово утворюючі елементи і частину мови кожного слова. Перекладіть їх на українську мову; 1.З 36% (розділ 1, ст.6) 2.Прочитайте дані інтернаціональні слова, згрупуйте їх у з підгрупи – іменники, прикметники і дієслова; 1.З 36% (розділ 1, ст.6) 3.Прочитайте і перекладіть дані словосполучення; 1.З 36% (розділ 1, ст.8) 11.Випишіть з III абзацу всі означення до слова mortar і перекладіть їх на українську мову; 1.И 31% (урок 11, 3 ст.49) знайдіть у тексті синоніми до наступних слів; 1.І 29% (розділ 13, ст.73) Прочитайте речення і представте коротку доповідь рідною мовою; 2.І 29% (розділ 4, ст.28) Перекладіть текст у письмовій формі, використовуючи словник; 1.Ї 18 % (урок 2, ст.11) Перекладіть на англійську. Див. табл. 1.

Наведемо приклади завдань на формування граматико-семантичної компетенції, які аналізувалися для дослідження, описаного в даній статті.

У навчальному виданні А наявні вправи на формування лексико-семантичної компетенції. У навчальній публікації Б є вправи на формування всіх трьох компонентів лінгвістичної компетенції. У виданні В спостерігаються вправи на формування лексико-семантичної компетенції. У навчальній публікації Г наявні вправи на лексико-семантичну компетенцію у тематичному циклі "Будівельні матеріали" та на граматико-семантичну в обох проаналізованих тематичних циклах. У навчальному виданні Д є вправи на формування лексико-семантичної компетенції у двох тематичних циклах та на граматико-семантичну компетенцію у тематичному циклі "Будівельні матеріали". У навчальній публікації Е наявні вправи на формування лексико-семантичної компетенції лише також у двох тематичних циклах "Будівельні матеріали" та "Будівельні професії". У навчальному виданні Є відсутні вправи на формування семантичної компетенції. У навчальній публікації Ж наявні вправи на формування лексико-семантичної і граматико-семантичної компетенції лише у тематичному циклі "Будівельні професії". Навчальне видання З характеризується завданнями на лексико-семантичну компетенцію у тематичному циклі "Будівельні матеріали". У

навчальній публікації II наявні завдання на лексико-семантичну та граматико-семантичну компетенції у тематичному циклі “Будівельні матеріали”. У виданні I наявні завдання на формування лексико-семантичної компетенції в обох тематичних циклах. У тематичному циклі “Будівельні професії” є вправи на граматико-семантичну компетенцію. Навчальна публікація I характеризується вправами на лексико-семантичну та граматико-семантичну компетенцію у тематичному циклі “Будівельні матеріали”.

Таблиця 1

Оцінювання вправ для формування семантичної компетенції

Тематичний цикл: 1.Будівельні матеріали 2. Будівельні професії	Лексико-семантична компетенція Розуміння слова з контексту та створення для слова відповідного контексту. Розуміння і використання внутрішньолексичних зв'язків, таких як синоніми, антоніми, гіпоніми, колокації, відношення типу «частина-ціле», компонентний аналіз та еквівалентність при перекладі	Граматико-семантична компетенція Розуміння і використання значення граматичних елементів, категорій, класів (відмінювання дієслів, відкриті ряди слів: іменники тощо), структур, процесів (номіналізація, афіксація, заміщення, градація, транспозиція, трансформація) та відношень (управління, узгодження, валентність)	Прагматико-семантична компетенція Розуміння і використання логічних зв'язків, таких як підрядність, пресу позиція, імплікативність і тд
1.А 2.А	1.А 52% 2.А 25%	1.А 0% 2.А 0%	1.А 0% 2.А 0%
1.Б 2.Б	1.Б 24 %	1.Б 3%	1.Б 4%
1.В 2.В	1.В 26% 2.В 41%	1. В 0% 2. В 0%	1.В 0% 2.В 0%
1.Г 2.Г	1.Г 16% 2.Г 0%	1.Г 4% 2.Г 7%	1.Г 0% 2.Г 0%
1.Д 2.Д	1.Д 28% 2.Д 33%	1. Д 7% 2.Д 0%	1.Д 0% 2.Д 0%
1.Е 2.Е	1.Е 28% 2.Е 30%	1.Е 0% 2.Е 0%	1.Е 0 % 2.Е 0%
1.Є 2.Є	1. Є 0% 2.Є 0%	1. Є 0% 2.Є 0%	1. Є 0% 2.Є 0%
1.Ж 2.Ж	1.Ж 0% 2.Ж 4%	1.Ж 0% 2.Ж 4%	1.Ж 0% 2.Ж 0%
1.З	1.З 36%	1.З 0%	1.З 0%
1.И	1.И 31%	1.И 3,7%	1.И 0%
1.І 2.І	1.І 29% 2. І 29%	1.І 0% 2. І 5 %	1.І 0% 2. І 0%
1.Ї	1.Ї 18 %	1.Ї 18%	1.Ї 0%

На основі таблиці 2 можна визначити, що переважають вправи на лексико-семантичну компетенцію. Найбільше вправ спостерігається на еквівалентність при перекладі, за винятком навчального видання Г, яке визначається різноманітністю вправ на розуміння і використання внутрішньолексичних зв'язків та відношення типу «частина-ціле» лише в тематичному циклі “Будівельні матеріали”. Відсутні вправи на формування граматико-семантичної компетенції за винятком навчального видання Г та навчальних публікаціях Б, Д, И і Ї, які характеризуються незначною кількістю завдань у першому тематичному циклі на розуміння і використання значення граматичних процесів. Також немає вправ на розуміння і використання логічних зв'язків, таких як підрядність,

пресупозиція, імплікативність і т.д за винятком навчального видання Б. За даними таблиці, кількість вправ у тематичному циклі “Будівельні професії” зменшується порівняно із тематичним циклом “Будівельні матеріали”. Це свідчить про нерелевантний розподіл кількості вправи і недостатнє врахування питомої ваги вправ на формування лінгвістичної компетенції у другому проаналізованому циклі.

Наведемо приклади завдань на формування лексико-семантичної компетенції, які аналізувалися для дослідження, описаного в даній статті.:

Також обрані вправи на формування граматико-семантичної компетенції (розуміння і використання процесів (номіналізація, афіксація, транспозиція, трансформація)): 1.Б 3% напишіть дієслова, які відповідають даним словам (розділ 3, ст.30); 1.Г 4% додайте необхідний суфікс до дієслів, поставте їх в частину 3 і прочитайте їх (розділ 4, ст.71); 1.Д 7% визначить значення наступних слів за їх афіксами (розділ 7, ст.104); 2.Ж 4% (розділ 1, ст.11) Назвіть слово утворюючі елементи і частину мови кожного слова. Перекладіть їх на українську мову; 1.И 3,7 % (урок 11, 1 ст.48) Утворіть іменники із наступних дієслів; 2.І 5% (розділ 4, ст.25) Виразіть наступне одним словом, змінюючи суфікс er, or; 1.І 18 % (урок 1, ст.6) Визначіть суфікси наступних слів і частини мови, які вони представляють

Наведемо приклади завдань на формування прагматико-семантичної компетенції, які аналізувалися для дослідження, описаного в даній статті.:

Вправи на формування прагматико-семантичної компетенції (розуміння і використання логічних зв'язків, таких як підрядність, пресупозиція, імплікативність): 1.Б 4% 1. які з даних речень відносяться до опису цементу, і які – до опису бетону (розділ 3, ст.28).

Отже, можна зробити висновок, що специфіка відбору вправ на формування семантичної компетенції полягає у визначенні у відсотковому відношенні наявності вправ за критеріями комунікативно-орієнтованої методики формування семантичної компетенції та порівняння їх кількості у тематичних циклах “Будівельні матеріали” та “Будівельні професії”. На основі вище зазначеного аналізу стосовно специфіки відбору вправ можна зробити висновок, що у тематичних циклах “Будівельні матеріали” та “Будівельні професії” немає системи вправ, яка може відповідати головним критеріям комунікативно-орієнтованої методики формування семантичної компетенції. Студенти повинні оволодіти системою даних про вивчувану мову за фонемним, морфемним, лексичним і синтаксичними рівнями [10, ст.64] та отримати повний обсяг мовних знань за допомогою достатньої кількості вправ на формування семантичної компетенції у всіх тематичних циклах. Складно досягти вищезазначених цілей у вивченні англійської мови, якщо простежується тенденція до зменшення кількості вправ на формування даних компонентів лінгвістичної компетенції у проаналізованих навчальних виданнях з англійської мови для майбутніх інженерів-будівельників.

Отже, існує необхідність не лише до порушення тенденції до зменшення кількості вправ у тематичних циклах для майбутніх інженерів-будівельників, а й розробки системи вправ на формування семантичної компетенції, яка має відповідати основним критеріям комунікативно-орієнтованої методики формування цих компонентів лінгвістичної компетенції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажищев Н.І. Профессия-строитель:[сборник текстов на английском языке с упражнениями]/ Н.І. Ажищев, Ф.С. Суета. – М.: Высш.шк., 1986. – 96 с.
2. Биркун Л.В., Кузло Н.М. Аналіз навчальних видань з точки зору сучасної методики формування англійської лінгвістичної компетенції / Л.В. Биркун, Н.М. Кузло // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки – 2011. – Випуск 92. – С. 37-47
3. Бурлак А.И: Учебник английского языка для студентов архитектурных и инженерно-строительных специальностей вузов. – М.: Высшая школа, 1982. – 247 с.
4. Вакуленко О.Л. Англійська мова: навчальний посібник для студентів будівельних спеціальностей / О.Л.Вакуленко, А.М.Красовська – Рівне: НУВГП, 2010. – 287 с.
5. Видашенко Н.І. Збірник текстів і завдань з дисципліни “Іноземна мова” (за професійним спрямуванням) / Н.І.Видашенко. – Харків: ХНАМГ, 2009. – Ч.1, 103 с.
6. Гаврилюк А.М., Каменєва Є.О. Civil engineering: навчальний посібник з англійської мови для спеціальностей з цивільного будівництва для студентів І-ІІІ курсів / А.М.Гаврилюк, Є.О. Каменєва – Л.: Львівський ордену Леніна Політехнічний інститут, 1973. – 129с.
7. Деркач Л.М. Англійська мова для студентів будівельних факультетів: Навч.посібник / Л.М. Деркач. – К.: НМК ВО, 1992. – 144 с.
8. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
9. Горбунова Е.В. Современный город: [пособие по английскому языку для строительных специальностей вузов] / Горбунова Е.В. – М.: Высш. шк., 1985. – 143 с.
10. Карпова Л.В. В мире строительства. Учебно-методическое пособие по английскому языку для студентов-строителей. I этап обучения / Л.В. Карпова. – : Воронежский гос. арх.-строит. унт-т. – Воронеж, 2001, 74 с.
11. Косолапов В.І. Англійська мова: навчальний посібник для студентів будівельних спеціальностей / В.І. Косолапов – Рівне:УНВГ, 1995. – 108 с.
12. Махия Н.В., Цехмистренко О.В. The Building Construction and Materials [Збірник текстів та завдань для студентів будівельного факультету напряму підготовки 6.060101 «Будівництво»] / Н.В. Махия, О.В. Цехмистренко. – Черкаси: ЧДТУ, 2011.

13. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: Курс лекцій:[навч. метод. посібник для студ. мовних спец] / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. / за ред. С.Ю.Ніколаєвої – К.: Ленвіт, 2011. – 344 с.
14. Паніна О.В. Civil Engineering and environment [навчальний посібник]/ О.В. Паніна. – К.: КНУБА, 2003. – 160 с.
15. Петрова Т.І. EnglishforCivilEngineeringstudents [навчальний посібник] / Т.І. Петрова, Е.І.Щукіна, О.В. Паніна. – К.: КНУБА, 2010. – 120 с.
16. Петрова Т.І. EnglishforCivilEngineeringstudents [навчальний посібник] / Т.І. Петрова, Е.І.Щукіна, О.В. Паніна. – К.: КНУБА, 2009. – 98 с.
17. Яновець О.Р. Englishforcivilengineeringcareer [навчальний посібник] / О.Р. Яновець, І.С. Степанова. – Вінниця: ВДГУ, 2000. – 67 с.
18. Eugene J.Halls The language of Civil Engineering in English. The USA: Prentice Hall Regents, Englewood Cliffs, 1977. – 109 p.